

ห่วงโซ่มูลค่าโลกและการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศ (Global Value Chain and Foreign Direct Investment)

ปิยะพรรณ ช่างวัฒนชัย¹

Piyaphan Changwatchai¹

Received: May 1, 2020

Revised: August 3, 2020

Accepted: September 3, 2020

บทคัดย่อ

ห่วงโซ่มูลค่าโลกมีบทบาทมากขึ้นต่อเศรษฐกิจโลกในปัจจุบัน โดยส่วนหนึ่งเกิดขึ้นผ่านการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศ จึงทำให้เกิดการเชื่อมโยงการผลิตในระดับโลก ประเทศที่เข้าไปมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลกสามารถได้รับประโยชน์ด้านต่างๆ อันนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตและการพัฒนาประเทศ การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศกับห่วงโซ่มูลค่าโลก โดยเป็นการศึกษาเชิงปริมาณที่ใช้ข้อมูลทุติยภูมิที่มีลักษณะแบบ Panel Data ซึ่งประกอบด้วยข้อมูล 66 ประเทศ และ 1 เขตบริหารพิเศษในช่วงปี พ.ศ. 2541-2561 ผลการวิจัยโดย Fixed Effects Model พบว่า สต็อกของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ระดับการเปิดเสรีทางการค้า และความมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ทำให้ประเทศมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลกมากขึ้น ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัย คือ ประเทศควรมีมาตรการในการส่งเสริมให้ประเทศมีบรรยากาศที่ดีสำหรับดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ สนับสนุนการค้าระหว่างประเทศโดยการเปิดเสรีทางการค้าและลดอุปสรรคทางการค้าต่างๆ และสร้างความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจเพื่อให้เกิดเสถียรภาพ

คำสำคัญ: ห่วงโซ่มูลค่าโลก การมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลก การลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศ

ABSTRACT

The role of the global value chain has been increasing due to foreign direct investment, and this has led to global production fragmentation. Countries participating in global value chains can receive several benefits, resulting in productivity enhancement and economic development. As a result, this research aims to analyze the effect of inward foreign direct investment on the global value chain by using secondary panel data. The panel data cover

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Assistant Professor, Faculty of Economics, Kasetsart University, E-mail: piyaphan.c@ku.th

66 countries and one special administrative region during the period of 1998 to 2018. The results of the fixed effects regression show that the stocks of FDI, the degree of trade openness, and economic stability can affect the global value chain positively. The recommendations derived from this study are that the government should enhance the investment environment in order to attract more inward FDI, promote international trade through trade openness and the reduction of trade barriers, and keep the economy stable.

Keywords: Global Value Chain, Global Value Chain Participation, Foreign Direct Investment

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

บริษัทข้ามชาติมีบทบาทและความสำคัญมากขึ้นในเศรษฐกิจโลกผ่านการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศ ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศผู้ลงทุนและประเทศผู้รับทุนในด้านการถ่ายโอนเทคโนโลยี ทักษะ และความสามารถในการจัดการ และเป็นประโยชน์ต่อบริษัทข้ามชาติในการรักษาความสามารถในการแข่งขันผ่านการเข้าถึงตลาด ทรัพยากรธรรมชาติ และการผลิตที่มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น การลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศของบริษัทข้ามชาติที่ต้องการแสวงหาแหล่งผลิตที่มีประสิทธิภาพสำหรับการผลิตในแต่ละขั้นตอนส่งผลให้เกิดการกระจายตัวหรือการแยกส่วนการผลิต (Fragmentation) ไปทั่วโลก เกิดการเชื่อมโยงการผลิตในระดับโลกจึงทำให้ห่วงโซ่มูลค่าโลกมีบทบาทมากขึ้นในเศรษฐกิจโลกปัจจุบัน เมื่อพิจารณาสัดส่วนมูลค่าเพิ่มของต่างชาติในสินค้าส่งออกของโลกซึ่งเป็นตัวชี้วัดหนึ่งที่สำคัญของการมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลก พบว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2533-2553 มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยมีอัตราการเจริญเติบโตเท่ากับร้อยละ 7 ซึ่งในปีพ.ศ. 2553 มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 28 คิดเป็นมูลค่าเท่ากับ 5 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือร้อยละ 26.31 ของมูลค่าการส่งออกของโลก หลังจากปีพ.ศ. 2555 สัดส่วนดังกล่าวเริ่มลดลงเล็กน้อยโดยในปีพ.ศ. 2560 มีค่าเท่ากับร้อยละ 30 ในปีพ.ศ. 2553 ประเทศพัฒนาแล้วมีสัดส่วนมูลค่าเพิ่มของต่างชาติในสินค้าส่งออกโดยเฉลี่ยเท่ากับ ร้อยละ 31 และมีค่าเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 32 ในปีพ.ศ. 2560 โดยสหภาพยุโรปมีสัดส่วนสูงที่สุด คือ ร้อยละ 29 ในปีพ.ศ. 2553 และร้อยละ 38 ในปีพ.ศ. 2560 ทั้งนี้ ส่วนหนึ่งเกิดจากการค้าภายในภูมิภาค ในขณะที่ประเทศกำลังพัฒนามีสัดส่วนโดยเฉลี่ยในปีพ.ศ. 2553 และ พ.ศ. 2560 เท่ากับ ร้อยละ 25 และร้อยละ 28 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม สัดส่วนดังกล่าวยังคงสูงกว่าสัดส่วนมูลค่าเพิ่มของต่างชาติในสินค้าส่งออกของญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกาซึ่งมีสัดส่วนในปีพ.ศ. 2553 เพียงร้อยละ 18 และ 11 ตามลำดับ และในปีพ.ศ. 2560 เพียงร้อยละ 21 และ 13 ตามลำดับ ในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา เอเชียเป็นภูมิภาคที่มีสัดส่วนมูลค่าเพิ่มของต่างชาติในสินค้าส่งออกมากที่สุดทั้งในปีพ.ศ. 2553 และพ.ศ. 2560 คือ ร้อยละ 27 และร้อยละ 31 ตามลำดับ โดยเอเชียตะวันออกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 30 ในปีพ.ศ. 2553 และเท่ากับร้อยละ 34 ในปี พ.ศ. 2560 หากพิจารณาอัตราการมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลก พบว่า อัตราการมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลกในภาพรวมของโลกในปี พ.ศ. 2553 เท่ากับ ร้อยละ 57 ของมูลค่าการส่งออกและมีอัตราการเจริญเติบโตเท่ากับร้อยละ 4.5 (UNCTAD, 2013 และ UNCTAD, 2018)

การลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศมีบทบาทสำคัญต่อการค้าในภาพรวม รวมถึงการมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลกของประเทศต่างๆ ผ่านทางการดำเนินการผลิตของบริษัทข้ามชาติและบริษัทลูก ดังเช่นในกรณีสหรัฐอเมริกา พบว่า ร้อยละ 1 ของผู้ส่งออก (ประมาณ 2,200 บริษัท) ซึ่งส่วนใหญ่เป็นบริษัทข้ามชาติหรือบริษัทลูก มีมูลค่าการส่งออกคิดเป็นร้อยละ 80 ของการส่งออกทั้งหมด ดังนั้นบริษัทข้ามชาติและบริษัทลูกจึงมีบทบาทสำคัญต่อเครือข่ายการผลิตระหว่างประเทศ โดยประมาณร้อยละ 80 ของการค้าโลกถูกเชื่อมโยงอยู่ในเครือข่ายการผลิตระหว่างประเทศของบริษัทข้ามชาติ ทั้งในรูปของการค้าภายในบริษัทเครือข่าย การลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศ NEMs (Non-Equity Modes) และธุรกรรมกับคู่ค้าทั่วไป (UNCTAD, 2013) หากจัดกลุ่มประเทศต่างๆ ตามสัดส่วนสต็อกการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ เพื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของสต็อกการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศกับตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับห่วงโซ่มูลค่าโลก ในเบื้องต้น พบว่า ประเทศที่มีสัดส่วนสต็อกการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศสูงมีแนวโน้มที่จะมีมูลค่าเพิ่มของต่างชาติในสินค้าส่งออก อัตราการมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลก และสัดส่วนการค้ามูลค่าเพิ่มต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศสูงเช่นกัน โดยประเทศที่อยู่ในควอไทล์ที่ 1 ซึ่งเป็นกลุ่มประเทศที่มีสัดส่วนสต็อกการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศสูงที่สุด มีค่าตัวชี้วัด 3 ตัว คือ ร้อยละ 34 ร้อยละ 58 และร้อยละ 37 ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศมีแนวโน้มที่จะส่งผลให้ประเทศเข้าไปเกี่ยวข้องกับห่วงโซ่มูลค่าโลกมากขึ้น (UNCTAD, 2013)

ประเทศต่างๆ ที่เข้าไปมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลกสามารถได้รับประโยชน์จากความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ การประหยัดต่อขนาดและการประหยัดจากขอบข่ายการผลิต การถ่ายโอนเทคโนโลยี รวมถึงการจ้างงานที่เพิ่มขึ้น อันนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตและการพัฒนาประเทศ หากจัดกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาตามอัตราการเจริญเติบโตของการมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลก พบว่า ประเทศที่มีอัตราการเจริญเติบโตของการมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลกสูง มีแนวโน้มที่มีอัตราการเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อประชากรสูงขึ้นเช่นกัน โดยกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาที่มีอัตราการเจริญเติบโตของการมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลกสูงที่สุด มีค่ากลางของอัตราการเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อประชากรในช่วงปี พ.ศ. 2533-2553 เท่ากับ ร้อยละ 3.3 เมื่อเทียบกับกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาที่มีอัตราการเจริญเติบโตของการมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลกต่ำที่สุด มีค่ากลางของอัตราการเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อประชากรในช่วงปี พ.ศ. 2533-2553 เพียงร้อยละ 0.7 (UNCTAD, 2013) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประเทศที่มีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าสูงมีแนวโน้มที่จะมีการพัฒนาเศรษฐกิจสูงขึ้นเช่นกัน นอกจากนี้ Marin-Odio (2014) พบว่า ห่วงโซ่มูลค่าโลกสามารถมีบทบาทสำคัญในการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสำหรับประเทศกำลังพัฒนา เช่น คอสตาริกา เป็นต้น Pahl and Timmer (2020) พบว่า การมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลกทำให้ผลิตภาพการผลิตของประเทศเพิ่มขึ้น โดยผลกระทบจะมากขึ้นในกรณีประเทศกำลังพัฒนา

จากที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ห่วงโซ่มูลค่ามีบทบาทและความสำคัญในปัจจุบันประกอบกับงานวิจัยที่ผ่านมาเน้นการศึกษาแนวโน้มทิศทางและรูปแบบการมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลก รวมถึง

ความสัมพันธ์ของการลงทุนและการค้าในภาพรวมเป็นหลัก ดังนั้น การศึกษาที่มุ่งเน้นความสัมพันธ์ระหว่างการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศกับห่วงโซ่มูลค่าโลกรวมถึงตัวแปรอื่นๆ โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลให้เป็นปัจจุบันและครอบคลุมประเทศต่างๆ มากขึ้น อันจะนำไปสู่ข้อเสนอแนะสำหรับกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องเพื่อการพัฒนาประเทศต่อไปจึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจ

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศกับห่วงโซ่มูลค่าโลก รวมถึงปัจจัยอื่นที่อาจส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลกของประเทศต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางการกำหนดนโยบายในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลกอันนำไปสู่การพัฒนาประเทศ

ขอบเขตของการวิจัย

ประเทศที่ทำการศึกษามีจำนวนทั้งหมด 66 ประเทศและ 1 เขตบริหารพิเศษ ซึ่งประกอบด้วยประเทศพัฒนาแล้วจำนวน 36 ประเทศ ได้แก่ ออสเตรเลีย ออสเตรีย เบลเยียม แคนาดา เช็ก เดนมาร์ก เอสโตเนีย ฟินแลนด์ ฝรั่งเศส เยอรมนี กรีซ ไชล์แลนด์ ไอร์แลนด์ อังการี อิตาลี ญี่ปุ่น ลักเซมเบิร์ก เนเธอร์แลนด์ นิวซีแลนด์ นอร์เวย์ โปแลนด์ โปรตุเกส สโลวัก สโลวีเนีย สเปน สวีเดน สวิตเซอร์แลนด์ สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา บัลแกเรีย โครเอเชีย ไชปรัส ลัตเวีย ลิทัวเนีย โรมาเนีย และมอลตา และประเทศกำลังพัฒนาจำนวน 30 ประเทศ และ 1 เขตบริหารพิเศษ ได้แก่ รัสเซีย ชิลี อียิปต์ อิหร่าน อิสราเอล เกาหลีใต้ เลบานอน เม็กซิโก โมร็อกโก ไนจีเรีย เปรู ตุรกี อาร์เจนตินา บราซิล กัมพูชา จีน โคลอมเบีย คอสตาริกา ฮองกง อินเดีย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ซาอุดีอาระเบีย สิงคโปร์ แอฟริกาใต้ ไทย ติมูร์ เลสเต ยูเครน สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ และเวียดนาม ซึ่งประเทศที่เลือกมาทำการศึกษาในครั้งนี้เป็นประเทศที่มีระดับการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในระดับสูงสำหรับช่วงเวลาที่ทำการศึกษาเป็นข้อมูลรายปีจำนวน 21 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541-2561

แนวคิดทฤษฎีและการตรวจเอกสาร

แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยกำหนดทำเลที่ตั้งสำหรับกิจกรรมในห่วงโซ่มูลค่าโลก, UNCTAD (2013)

บริษัทข้ามชาติมีบทบาทสำคัญในการกำหนดแหล่งที่ตั้งสำหรับกระบวนการผลิตในห่วงโซ่มูลค่าโลก โดยปัจจัยกำหนดทำเลที่ตั้งสำหรับกิจกรรมต่างๆ ในห่วงโซ่มูลค่าโลกสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ ปัจจัยกำหนดทางด้านเศรษฐศาสตร์ และปัจจัยกำหนดทางด้านนโยบายและการอำนวยความสะดวกทางธุรกิจ โดยปัจจัยกำหนดทางด้านเศรษฐศาสตร์ ประกอบด้วย 1) ความมีเสถียรภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง 2) ลักษณะของกำลังแรงงานที่เหมาะสม (เช่น ต้นทุน ระดับฝีมือ ภาษา ความเชี่ยวชาญ การศึกษา ความสามารถทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี) 3) ระยะทางและการเข้าถึงตลาดหรือขั้นตอนการผลิตลำดับถัดไปในห่วงโซ่มูลค่า 4) ความพร้อมและคุณภาพของโครงสร้างพื้นฐานทางด้านคมนาคมขนส่งและโลจิสติกส์ และ 5) การมีบริษัทตั้งอยู่ในท้องถิ่นรวมถึงความสามารถของบริษัทดังกล่าว

สำหรับปัจจัยกำหนดทางด้านนโยบายและการอำนวยความสะดวกทางธุรกิจประกอบด้วย 1) นโยบายด้านการค้า 2) นโยบายด้านการลงทุน 3) กรอบกฎหมายเชิงพาณิชย์และการบังคับใช้สัญญาที่มีเสถียรภาพ 4) การอำนวยความสะดวกทางธุรกิจให้แก่บริษัทลูกของบริษัทข้ามชาติ (เช่น การส่งเสริมการลงทุน การดูแลหลังการลงทุน เป็นต้น) และ 5) การอำนวยความสะดวกทางธุรกิจให้แก่ธุรกิจท้องถิ่น (เช่น การพัฒนาและยกระดับคุณภาพ ศักยภาพและความสามารถของธุรกิจท้องถิ่น การสนับสนุนมาตรฐานของสภาพแวดล้อมการทำงานและความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นต้น)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในส่วนของกรอบทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง Cheng et al. (2015) พบว่า ภาษีศุลกากรที่เก็บจากสินค้าชั้นกลางที่มีระดับต่ำ การกำกับดูแลและกฎระเบียบที่เหมาะสม การพัฒนาทุนมนุษย์ โครงสร้างพื้นฐาน และการมีการกีดกันทางการค้าในระดับต่ำ ส่งผลให้ประเทศมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลกเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ Kowalski et al. (2015) พบว่า ขนาดของตลาดภายในประเทศ อัตราภาษีศุลกากร มีผลด้านลบต่อการมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลกที่เชื่อมโยงไปข้างหน้า ในขณะที่ระดับการพัฒนาของประเทศ สัดส่วนของภาคการผลิตต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ความใกล้กับศูนย์กลางการผลิตในยุโรป อเมริกาเหนือ และเอเชีย การมีส่วนร่วมในข้อตกลงการค้าภูมิภาค ระดับการเปิดเสรีการลงทุนโดยตรงจากประเทศ และศักยภาพของโลจิสติกส์มีผลด้านบวกต่อการมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลกที่เชื่อมโยงไปข้างหน้า รวมถึงสัดส่วนของภาคการผลิตต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ อัตราภาษีศุลกากร มีผลทางด้านลบต่อการมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลกที่เชื่อมโยงไปข้างหน้า ในขณะที่ขนาดของตลาดภายในประเทศ ระดับการพัฒนาของประเทศ การมีส่วนร่วมในข้อตกลงการค้าภูมิภาค ระดับการเปิดเสรีการลงทุนโดยตรงจากประเทศ และศักยภาพของโลจิสติกส์ มีผลทางด้านบวกต่อการมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลกที่เชื่อมโยงไปข้างหน้า ในส่วนของ OECD (2015) พบว่า ระดับภาษีศุลกากรที่ต่ำของประเทศที่มีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลกและของประเทศที่เป็นตลาดการส่งออก การมีข้อตกลงทางการค้าภูมิภาค การเปิดเสรีการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ คุณภาพของโครงสร้างพื้นฐานทางการค้าซึ่งมีผลต่อต้นทุนทางการค้า และการอำนวยความสะดวกทางการค้า มีผลทำให้การมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลกของประเทศต่างๆ เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ Cieslik et al. (2016) พบว่า กรณีสหประชาชาติ EU ใหม่จำนวน 10 ประเทศ อุตสาหกรรมที่มีสัดส่วนของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศมากมีแนวโน้มที่จะทำให้การมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลกเพิ่มขึ้น Buelens and Tirpák (2017) ศึกษาผลของสต็อกการลงทุนระหว่างประเทศแบบทวิภาคีของ 40 ประเทศ พบว่า สต็อกการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศส่งผลให้ประเทศมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลกเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะในด้านสต็อกการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ และพบว่า ระยะทางระหว่างประเทศ ความแตกต่างทางด้านภาษามีผลทางด้านลบต่อการมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลก Kersan-Skabic (2019) พบว่า อัตราการเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ การมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลกในอดีต การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ การพัฒนาภาคการเงิน สัดส่วนของภาคบริการในผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ สัดส่วนของสินค้าเทคโนโลยีสูงในการส่งออกและระดับค่าจ้าง มีผลต่อการมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลกของประเทศในสหภาพยุโรป จากงานวิจัยข้างต้นแสดงให้เห็นว่างานวิจัยส่วนใหญ่แสดงให้เห็นบทบาทของอุปสรรค

ทางการค้า การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศและโครงสร้างพื้นฐานต่อการมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลก ในงานวิจัยนี้จึงใช้ระดับการเปิดเสรีทางการค้าเป็นตัวสะท้อนการมีอุปสรรคทางการค้าที่ต่ำ การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศและความพร้อมหรือคุณภาพของโครงสร้างพื้นฐานด้านการค้าและการขนส่งของประเทศในการวิเคราะห์ รวมทั้งได้เพิ่มเติมตัวแปรเสถียรภาพทางเศรษฐกิจเป็นตัวแปรต้น และมีการศึกษาในช่วงเวลาที่เป็นปัจจุบันมากขึ้นสำหรับการวิเคราะห์ในครั้งนี้

สมมติฐานของการวิจัย

สต็อกของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศเป็นตัวชี้วัดที่สะท้อนถึงบทบาทของบริษัทข้ามชาติในประเทศนั้น รวมถึงสะท้อนนโยบายการเปิดเสรีด้านการลงทุนจากต่างประเทศ การที่บริษัทข้ามชาติเข้ามาลงทุนในประเทศมาก รวมถึงนโยบายการเปิดเสรีด้านการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศจะเป็นปัจจัยทำให้ประเทศมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลกมากขึ้น จึงส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลกในทิศทางเดียวกัน

ระดับการเปิดเสรีทางการค้าของประเทศลงทุนสะท้อนถึงนโยบายการส่งเสริมการค้าหรือการอำนวยความสะดวกด้านการค้าของประเทศ ประเทศที่มีอุปสรรคทางการค้าน้อยจะเอื้อต่อการค้าสินค้าชั้นกลางระหว่างประเทศ จึงส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลกในทิศทางเดียวกัน ในการศึกษาใช้สัดส่วนของผลรวมมูลค่าการส่งออกและมูลค่าการนำเข้าต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ

ความพร้อมหรือคุณภาพของโครงสร้างพื้นฐานด้านการค้าและการขนส่งของประเทศเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อภาคการผลิตสินค้าและบริการ ทั้งชั้นกลาง และสินค้าขั้นสุดท้าย ประเทศที่มีโครงสร้างพื้นฐานที่ดีมีคุณภาพจะทำให้บริษัทข้ามชาติเลือกเป็นแหล่งที่ตั้งสำหรับการผลิตในขั้นตอนต่างๆ จึงส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลกในทิศทางเดียวกัน

เสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศเป็นปัจจัยด้านบวกต่อการทำธุรกิจในประเทศ จึงทำให้การดำเนินการผลิตสินค้าของธุรกิจมีความราบรื่น รวมทั้งเป็นการดึงดูดให้บริษัทข้ามชาติเข้ามาทำการผลิตสินค้าและบริการในขั้นตอนต่างๆ จึงส่งผลให้การมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลกมากขึ้น

วิธีการดำเนินการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้ข้อมูลทุติยภูมิที่เก็บรวบรวมจากแหล่งต่างๆ โดยเป็นข้อมูลลักษณะแบบ Panel Data ซึ่งเป็นข้อมูลที่เป็นการผสมกันระหว่างข้อมูลภาคตัดขวาง (Cross Sectional Data) คือ ประเทศทั้งหมด 66 ประเทศ และ 1 เขตบริหารพิเศษตามที่กล่าวในขอบเขตของการวิจัย และข้อมูลแบบช่วงเวลา โดยเป็นข้อมูลเกี่ยวกับช่วงเวลาที่ทำการศึกษา ซึ่งเป็นข้อมูลรายปีจำนวนทั้งสิ้น 21 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541-2561 แหล่งที่ข้อมูลที่ใช้มีรายละเอียดดังนี้

การมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลกของประเทศ ซึ่งเป็นผลรวมของการมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลกที่เชื่อมโยงไปข้างหน้าและการมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลกที่เชื่อมโยงไปข้างหลัง โดยสามารถคำนวณได้จาก

ผลรวมของมูลค่าเพิ่มของประเทศที่อยู่ในสินค้าส่งออกของต่างชาติ (เชื่อมโยงไปข้างหน้า) และมูลค่าเพิ่มของต่างชาติที่อยู่ในสินค้าส่งออกของประเทศ (เชื่อมโยงไปข้างหลัง) ทหารด้วยมูลค่าการส่งออกของประเทศ มีหน่วยเป็นร้อยละ ข้อมูลทั้งสามส่วนเก็บรวบรวมข้อมูลจาก UNCTAD-Eora Global Value Chain (GVC) Database ของ Bruno Casella, et al. (2019)

สต็อกของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ มีหน่วยเป็นล้านดอลลาร์สหรัฐ เก็บรวบรวมข้อมูลจาก UNCTAD Statistics

ระดับการเปิดเสรีทางการค้าของประเทศ มีหน่วยเป็นร้อยละ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลมูลค่าการส่งออกมูลค่าการนำเข้า และผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริงจาก National Account Main Aggregates Database โดย UNCTAD Statistics ในการศึกษาครั้งนี้ใช้ระดับการเปิดเสรีทางการค้าของประเทศผู้รับทุนซึ่งคำนวณจากผลรวมของมูลค่าการส่งออกและมูลค่าการนำเข้าซึ่งเป็นมูลค่าที่แท้จริงหารด้วยผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริง (ใช้ข้อมูลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540-2560)

ความพร้อมหรือคุณภาพของโครงสร้างพื้นฐานด้านการค้าและการขนส่ง ไม่มีหน่วย โดยใช้ข้อมูล Infrastructure Index ซึ่งสะท้อนถึงคุณภาพของโครงสร้างพื้นฐานด้านการค้าและการขนส่งและเป็นค่าดัชนีที่เป็นองค์ประกอบหนึ่งจาก 6 องค์ประกอบของ International Logistics Performance Index ที่จัดทำโดยธนาคารโลก โดยมูลค่าที่สูงแสดงถึงระดับคุณภาพโครงสร้างพื้นฐานด้านการค้าและการขนส่งที่สูง ทั้งนี้ ข้อมูลของตัวแปรดังกล่าวจะมีเพียงปี พ.ศ. 2550, 2553, 2555, 2557, 2559 และ 2561 ดังนั้น สำหรับปีที่ไม่มีข้อมูลจะประมาณการข้อมูลของปีนั้นโดยสมมติให้ค่าดัชนีมีอัตราการเจริญเติบโตต่อปี (CGAR) ในอัตราคงที่ เนื่องจากเมื่อพิจารณาข้อมูลแล้วพบว่าอัตราการเจริญเติบโตของตัวแปรดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างคงที่ โดยในปีที่ไม่มีข้อมูล เช่น ปีพ.ศ. 2554 จะคำนวณอัตราการเจริญเติบโตต่อปีในอัตราคงที่ จากข้อมูลปี พ.ศ. 2553 และ 2555 สำหรับข้อมูลในปีพ.ศ. 2541-2549 ใช้ค่าเฉลี่ยของอัตราการเจริญเติบโตต่อปีที่คำนวณได้จากการหาอัตราการเจริญเติบโตต่อปีสำหรับปีที่ไม่มีข้อมูลในช่วงปี พ.ศ. 2550-2561

เสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ ไม่มีหน่วย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลอัตราเงินเฟ้อที่คำนวณด้วย GDP Deflator จากธนาคารโลก ในการศึกษาครั้งนี้ใช้ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของอัตราเงินเฟ้อย้อนหลัง 10 ปีเป็นตัวสะท้อนเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่สูงแสดงถึงระดับเสถียรภาพทางเศรษฐกิจที่ต่ำ (ใช้ข้อมูลตั้งแต่ปีพ.ศ. 2531 - 2560)

อัตราการเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ มีหน่วยเป็นร้อยละ โดยเก็บรวบรวมจากธนาคารโลก เพื่อใช้เป็นตัวแปรควบคุมในแบบจำลอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์เชิงปริมาณเพื่อศึกษาผลของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศที่มีต่อห่วงโซ่มูลค่าโลกรวมถึงปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลต่อห่วงโซ่มูลค่าโลก โดยใช้สมการถดถอยเชิงซ้อนและใช้ตัวแปรอัตราการเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเป็นตัวแปรควบคุม แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาแสดงได้ดังนี้

$$\ln GVC_{it} = f(\ln SFDI_{it}, \ln Open_{it-1}, \ln Infra_{it}, \ln Stab_{it}, GGDP_{it})$$

โดยมีรายละเอียดของตัวแปรต่างๆ ดังนี้

$\ln GVC_{it}$	คือ	การมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลกของประเทศ i ในปี t ในรูปลอการิทึม
$\ln SFDI_{it}$	คือ	สต็อกของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศของประเทศ i ในปี t ในรูปลอการิทึม
$\ln Open_{it-1}$	คือ	ระดับการเปิดเสรีทางการค้าของประเทศ i ในปี $t-1$ ในรูปลอการิทึม
$\ln Infra_{it}$	คือ	ความพร้อมหรือคุณภาพของโครงสร้างพื้นฐานด้านการค้าและการขนส่งของประเทศ i ในปี t ในรูปลอการิทึม
$\ln Stab_{it}$	คือ	เสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ i ในปี t ในรูปลอการิทึม
$GGDP_{it}$	คือ	อัตราการเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของประเทศ i ในปี t
i	คือ	ประเทศ ซึ่งมีค่า 1 ถึง m โดย m เท่ากับ 67
t	คือ	ปี ซึ่งมีค่า 1 – T โดย T เท่ากับ 21

ในการวิเคราะห์ประกอบด้วยการศึกษาลักษณะทั่วไปของตัวแปรต่างๆ การทดสอบความนิ่งของข้อมูล การทดสอบปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ การตัดสินใจเลือกใช้แบบจำลองที่ดีที่สุดโดยใช้วิธี Hausman Test การทดสอบปัญหาความไม่คงที่ของค่าความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อน การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างค่าความคลาดเคลื่อน และการวิเคราะห์ผลของปัจจัยต่างๆ ต่อการมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลกโดยใช้วิธีการประมาณการสำหรับข้อมูลแบบ Panel Data

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ผลการศึกษาลักษณะทั่วไปของตัวแปรต่างๆ ที่ใช้ในการศึกษาสามารถสรุปได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ลักษณะทั่วไปของตัวแปรต่างๆ

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ค่าต่ำสุด (Minimum)	ค่าสูงสุด (Maximum)	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)
การมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่า โลกของประเทศ ($\ln GVC_{it}$)	4.0379	3.3986	4.5045	0.2299
สต็อกของการลงทุนโดยตรงจาก ต่างประเทศ ($\ln SFDI_{it}$)	11.2441	6.1442	15.8753	1.6291
ระดับการเปิดเสรีทางการค้า ($\ln Open_{it-1}$)	4.3011	2.8899	6.0213	0.6148
ความพร้อมหรือคุณภาพของ โครงสร้างพื้นฐานด้านการค้า และการขนส่ง ($\ln Infra_{it}$)	1.1382	0.3907	1.5553	0.2129
เสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ($\ln Stab_{it}$)	1.132905	-1.287236	7.616641	1.32985
อัตราการเจริญเติบโตของ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายใน ประเทศ ($GGDP_{it}$)	3.306318	-14.81416	25.16253	3.495224

ที่มา: จากการคำนวณ

ผลการทดสอบปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระพบว่าไม่เกิดปัญหาดังกล่าว สำหรับผลของการทดสอบความนิ่งของข้อมูลพบว่าตัวแปรทั้งหมดมีความนิ่ง ณ ระดับ Level ในส่วนของการตัดสินใจเลือกใช้แบบจำลองที่ดีที่สุดโดยใช้วิธี Hausman Test พบว่า Fixed Effects Model เหมาะสมสำหรับการทดสอบในครั้งนี้ อย่างไรก็ตาม เมื่อทำการทดสอบปัญหาความไม่คงที่ของค่าความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อน และการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างค่าความคลาดเคลื่อน พบว่าค่าความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อนไม่คงที่ และค่าความคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์กัน ทั้งนี้ ในกรณีที่แบบจำลองมีปัญหาความไม่คงที่ของค่าความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อนและ/หรือมีปัญหาค่าความคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์กัน สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวของแบบจำลองได้โดยใช้ Robust Standard Error ผลการวิเคราะห์ผลของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศที่มีต่อห่วงโซ่มูลค่าโลกโดยใช้วิธี Fixed Effects Model และโดยการใช้ Robust Standard Error (ตารางที่ 2) มีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์โดยวิธี Fixed Effects Model โดยการใช้ Robust Standard Error
(ตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลกของประเทศต่างๆ ($\ln GVC_{it}$))

ตัวแปรอิสระ	ค่าสัมประสิทธิ์	P-Value
constant	3.5270	0.000***
$\ln SFDI_{it}$	0.0247	0.000***
$\ln Open_{it-1}$	0.0433	0.085*
$\ln Infra_{it}$	0.0491	0.293
$\ln Stab_{it}$	-0.0125	0.012**
$GGDP_{it}$	0.0010	0.158
F(5,66):	26.25	
Prob > F:	0.000***	
จำนวนตัวอย่าง:	1399	

หมายเหตุ : *** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

ที่มา: จากการคำนวณ

สต็อกของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศของประเทศไทย ($\ln SFDI_{it}$) ส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลกของประเทศไทย ในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ดังนั้น เมื่อพบว่าสต็อกของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศของประเทศไทยเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 ส่งผลให้การมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลกของประเทศไทยเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันโดยเฉลี่ยร้อยละ 0.0247 โดยปัจจัยอื่นๆ คงที่ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการที่บริษัทข้ามชาติเข้ามาลงทุนในประเทศไทยจะทำให้ประเทศไทยมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลกมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Cieslik et al. (2016), Buelens and Tirpák (2017) และ Kersan-Skabic (2019) ที่พบว่า การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศทำให้ประเทศไทยมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลกเพิ่มขึ้น และสอดคล้องกับ Kowalski et al. (2015) และ OECD (2015) ในประเด็นการเปิดเสรีการลงทุนระหว่างประเทศซึ่งอาจสะท้อนได้จากการได้รับการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในระดับสูง ทำให้ประเทศไทยมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลกเพิ่มขึ้น

ระดับการเปิดเสรีทางการค้าของประเทศไทย ($\ln Open_{it-1}$) ส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลกของประเทศไทย ในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ดังนั้น เมื่อพบว่าระดับการเปิดเสรีทางการค้าในช่วงเวลาที่ผ่านมาของประเทศไทยเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 ของระดับการเปิดเสรีทางการค้าระดับเดิม ส่งผลให้การมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลกของประเทศไทยเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันโดยเฉลี่ยร้อยละ 0.0433 โดยปัจจัยอื่นๆ คงที่ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการที่ประเทศมีการส่งเสริมการค้ามากหรือมีอุปสรรคทางการค้าต่ำจะทำให้ประเทศไทยมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลก

มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Kowalski et al. (2015) และ OECD (2015) ในประเด็นการเปิดเสรีการค้า สอดคล้องกับ Cheng et. al (2015) ในประเด็นอัตราภาษีศุลกากรซึ่งเป็นอุปสรรคทางการค้า และสอดคล้องกับ Buelens and Tirpák (2017) ในประเด็นที่ระยะทางระหว่างประเทศคู่ค้าและความแตกต่างด้านภาษาเป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลก เนื่องจากระดับการเปิดเสรีการค้าที่มากขึ้นสามารถสะท้อนถึงอุปสรรคการค้าที่ลดลงซึ่งรวมถึงอัตราภาษีศุลกากร ระยะทางระหว่างประเทศคู่ค้าและความแตกต่างด้านภาษา

เสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ ($\ln Stab_{it}$) ส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลกของประเทศต่างๆ ในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ดังนั้น เมื่อพบว่าเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ ดีขึ้นซึ่งสะท้อนจากการลดลงของค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของเงินเฟ้อในช่วงย้อนหลัง 10 ปี ซึ่งหากค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของเงินเฟ้อในช่วงย้อนหลัง 10 ปีลดลงร้อยละ 1 ส่งผลให้การมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลกของประเทศต่างๆ เพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยร้อยละ 0.0125 โดยปัจจัยอื่นๆ คงที่ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าหากเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ เพิ่มขึ้น (หรือค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ต่ำลง) จะทำให้ประเทศมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลกเพิ่มขึ้น

สำหรับความพร้อมหรือคุณภาพของโครงสร้างพื้นฐานของประเทศต่างๆ ($\ln Infra_{it}$) ไม่ส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลกของประเทศต่างๆ ซึ่งเป็นไม่ไปตามสมมติฐานการวิจัย สำหรับตัวแปรควบคุม คือ อัตราการเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของประเทศที่ทำการศึกษามิส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลกของประเทศต่างๆ เช่นกัน

จากผลการศึกษาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศของประเทศ ระดับการเปิดเสรีทางการค้า และความมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจส่งผลให้การมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลกเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

ในการส่งเสริมให้ประเทศมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลกมากขึ้นเพื่อนำไปสู่ประโยชน์ในการพัฒนาประเทศนั้น ประเทศควรมีมาตรการในการส่งเสริมให้ประเทศมีความพร้อมและมีบรรยากาศที่ดีสำหรับการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ เช่น การลดขั้นตอนและความยุ่งยากต่างๆ ในการเข้ามาลงทุนของนักลงทุนต่างชาติโดยการจัดทำศูนย์อำนวยความสะดวกด้านการลงทุนแบบเบ็ดเสร็จ การยกระดับคุณภาพแรงงานเพื่อรองรับการเข้ามาของนักลงทุน การให้สิทธิประโยชน์แก่นักลงทุนต่างชาติ และการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ เป็นต้น สนับสนุนการค้าระหว่างประเทศโดยการเปิดเสรีทางการค้าให้มากขึ้นและลดอุปสรรคทางการค้าต่างๆ ทั้งในรูปแบบที่เป็นภาษีและไม่ใช่ภาษี และสร้างความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจเพื่อให้เกิดเสถียรภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยในครั้งต่อไปสามารถทำการวิจัยในระดับการผลิตหรือรายอุตสาหกรรมที่เฉพาะเจาะจงมากขึ้น เพื่อให้สามารถระบุความแตกต่างของระดับการผลิตหรือรายอุตสาหกรรมที่จะส่งผลต่อห่วงโซ่มูลค่าโลกได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น เนื่องจากแต่ละระดับการผลิต หรืออุตสาหกรรมแต่ละประเภทอาจมีลักษณะของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศแตกต่างกัน จึงอาจทำให้ได้ผลการศึกษาที่เฉพาะเจาะจงในแต่ละระดับการผลิตหรือรายอุตสาหกรรมได้

เอกสารอ้างอิง

- Buelens, C., & Tirpák, M. (2017). Reading the Footprints: How Foreign Investors Shape Countries' Participation in Global Value Chains. *Comparative Economic Studies*, 59, 561–584. Retrieved from <https://doi.org/10.1057/s41294-017-0036-2>
- Casella, B., et al. (2019). Improving the analysis of global value chains: the UNCTAD-Eora Database. *Transnational Corporations*, 26(3), 115-142, New York and Geneva: United Nations. Retrieved from <https://worldmrio.com/unctadgvc/>
- Cheng, K. et. al. (2015). Reaping the Benefits from Global Value Chains. *IMF Working Paper*, No.15/204. Washington, D.C.: International Monetary Fund. Retrieved from <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2015/wp15204.pdf>.
- Cieslik, E. et al. (2016). The intensification of foreign trade in post-socialist countries and their role in global value chains. *Acta Oeconomica*, 66(3), 465–487. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/308752418_The_Intensification_of_Foreign_Trade_in_Post-Socialist_Countries_and_Their_Role_in_Global_Value_Chains
- Kersan-Škabić, I. (2019). The drivers of global value chain (GVC) participation in EU member states. *Economic Research-Ekonomska Istraživanja*, 32(1), 1204-1218. Retrieved from <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1331677X.2019.1629978>.
- Kowalski, P., et al. (2015). Participation of Developing Countries in Global Value Chains: Implications for Trade and Trade-Related Policies. *OECD Trade Policy Papers*, No. 179, OECD Publishing, Paris. Retrieved from https://www.oecd-ilibrary.org/trade/participation-of-developing-countries-in-global-value-chains_5js33lfw0xxn-en.
- Marín-Odio, A. (2014). Global Value Chains: A Case Study on Costa Rica. *International Trade Centre Technical Paper*, Geneva. Retrieved from <http://www.intracen.org/uploadedFiles/intracenorg/Content/Publications/AssetPDF/cover%20Global%20Value%20Chains%20in%20Services%20-%20a%20Case%20Study%20of%20Costa%20Rica.pdf>.
- OECD. (2015). Connecting to value chains: the role of trade costs and trade facilitation, in *Aid for Trade at a Glance 2015: Reducing Trade Costs for Inclusive, Sustainable Growth*, OECD Publishing, Paris. Retrieved from https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/aid4trade15_chap6_e.pdf.

- Pahl, S. & Timmer, M. P. (2020). Do Global Value Chains Enhance Economic Upgrading? A Long View. *The Journal of Development Studies*, 56(9), 1683-1705. Retrieved from <https://doi.org/10.1080/00220388.2019.1702159>.
- Timmer, M. P. et al. (2014). Slicing Up Global Value Chains. *Journal of Economic Perspectives*, 28(2), 99–118. Retrieved from <https://pubs.aeaweb.org/doi/pdfplus/10.1257/jep.28.2.99>.
- UNCTAD. (2013). *World Investment Report 2013: Global Value Chains - Investment and Trade for Development*, UNCTAD, Geneva. Retrieved from https://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2013_en.pdf.
- UNCTAD. (2018). *World Investment Report 2018: Investment and New Industrial Policies - Investment and Trade for Development*, UNCTAD, Geneva. Retrieved from https://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2018_en.pdf.